No. 1347 Zaterdag 23 October 1909 26ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f0,50, voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD

REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223

ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna, pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10,— pa anja.
Un numero sol fl. 0,15.
Anuncio di 1 te 7 regel f0,50, cada regel mas 7½ cts.

Curaçao, 22 October.

De Nieuwe Gouverneur van Curaçao.

Van zeer geachte zijde, met de toestanden in Curaçao wèl bekend, wordt aan *De Tijd* 't volgende geschreven:

Wij meenen de sympathieke kolonie Curaçao geluk te mogen wenschen met de keuze, die de Regeering gedaan heeft in mr. Th. I. A. Nuyens als gouverneur der kolonie. Niet alleen omdat de keuze der Regeering gevallen is op een Katholiek, die werkelijk dien naam verdient, maar ook om den persoon van hem, die gekozen werd voor dien belangrijken post. In mr. Th. Nuijens vond de Regeering een man van karakter, die bij een nooit verloochende overtuiging toch den tact bezat, om zich de achting, ja, den eerbied te verwerven eener gansche bevolking. Alle rangen en standen der Curaçaosche maatschappij, van af den geringsten neger uit de stad of de buitendistricten tot den hoogst ontwikkelden bewoner van Punda of Otrabanda, zien in hem de verpersoonlijkte eerlijkheid en rechtschapenheid.

Klein is de kolonie Curaçao. De zes eilanden, waaruit zij bestaat, herbergen niet meer bewoners dan een stad van den derden rang in Nederland. Hun getal gaat maar even de 50.000 te boven; maar én de ligging der Kolonie, ten opzichte van verschillende Zuid-Amerikaansche Republieken, én hare eigenaardige samenstelling en behoeften, vorderen aan het hoofd des Bestuurs een geoefend oog, een vaste hand, een meer dan gewoon diplomatiek beleid. Wij meenen niet te veel te zeggen als wij beweren, dat dit alles in mr. Nuijens gevonden wordt.

Zijn meer dan 20 jarig verblijf in de Kolonie, eerst als rechter, later als procureur-generaal bij het Hof van Justitie en ondervoorzitter van den Raad van Bestuur, heeft hem op de toestanden en verhoudingen den juisten kijk gegeven, eene eigenschap, die geen homo novus, hoe groot zijne talenten ook zouden zijn, hebben kan. Mr. Nuijens kan onmiddellijk aan het werk; hij behoeft zich in den toestand niet in te werken; hij kent hem in den grond; hij heeft hem met eigen oogen en met den blik van een politicus, die niet idealiseert, gade geslagen.

Hij heeft ook de fouten gezien en bijgewoond, die in de laatste regeeringsperiode begaan zijn, en niettegenstaande de voorzichtigheid, waarmede hij zijn gevoelen voor zich wist te houden, om het gezag niet te schaden, heeft hij er toch ook niet blind voor kunnen zijn.

Een schip op het strand is een baken in zee. Het Bestuur van jhr. J. O. de Jong van Beek en Donk mag vrijwel als eene mislukking beschouwd worden. Misschien volgde hij orders, hem door de Regeeringen in Nederland gegeven, die hem daarvoor den dank niet onthielden bij zijn ontslag, maar zeker is het, dat hij zich niet de sympatie van zijne onderhoorigen heeft weten te verwerven, noch ook de Kolonie een stap nader gebracht heeft tot haren bloei en welvaart. Zal mr. Nuijens in dat opzicht gelukkiger zijn? Wij hopen en vertrouwen het. De sympathie en de eerbied, zoo noodig voor vruchtbare samenwerking, zijn hem van nu af verzekerd. Moeilijker zal het zijn de Kolonie uit haren staat van inzinking op te richten. Dat gaat niet als bij tooverslag. Dat gaat ook niet met een vooropgezet plan blindelings te volgen, met verwaarloozing en voorbijzien van meerdere hoofdbelangen der Kolonie. Zulk een voorbijzien en verwaarloozing moet zich op den duur wreken, gelijk trouwens reeds duidelijk gebleken is. Het plan, indertijd door prof. Went opgemaakt en neergelegd in een Rapport aan de Regeering, heeft nu jaren lang tot richtsnoer van het Bestuur gediend, terwijl handel en nijverheid het met leede oogen moesten aanzien, dat op de uitvoering van dat plan, (de vrucht eener overhaaste reis door de Kolonie), alle krachten werden geconcentreerd.

Met welk gevolg? Dat een der laatste bestuursdaden van Jhr. de Jong v. B. en D. was: het benoemen eener commissie om na te gaan de oorzaken van den achteruitgang der plantages in de Kolonie! Het benoemen dier commissie spreekt boekdeelen.

Wij ontveinzen ons de moeilijkheid der taak van den nieuwen Gouverneur niet. De erfenis, die hij van zijn voorganger aanvaardt, is er eene, waaraan vele bezwaren en lasten verbonden zijn, niet het minst de verbetering en uitvoering van 17 pas-ingevoerde belastingwetten. Maar met het oog op den practischen zin en het doorzicht, waarvan mr. Nuijens bij menige gelegenheid reeds blijk gaf — vooral in de critieke oogenblikken, toen ten vorigen jare de rust in de kolonie verstoord was en hij door zijn kalm en beleidvol optreden de orde herstelde, zonder dat het noodig was een druppel bloed te vergieten, — hebben wij alle vertrouwen in de toekomst en wachten wij met gerustheid zijne bestuursdaden af.

Zijn Bestuur moge eenmaal in de annalen der Kolonie als een zegenrijk tijdperk worden aangeteekend!"

De Redactie van *De Tijd* schreef in haar Zondagsblad, waarin het portret van Mr. NUIJENS werd opgenomen:

Met den wensch der bevolking van Curaçao, dat de afgetreden niet-populaire gouverneur de Jong van Beek en Donk zou worden opgevolgd door den zeer populairen ondervoorzitter van den Raad van Bestuur en procureur-generaal bij het Hof van Justitie in de Kolonie, mr. Th. I. A. Nuijens, is door de Regeering wijselijk rekening gehouden. De benoeming van mr. Nuijens tot gouverneur is een feit. Een feit, dat in de Kolonie, het terrein van zijn arbeid sinds vele jaren reeds, met gejuich is begroet, en dat zeker ook in Nederland volle instemming heeft gevonden bij allen, die den heer Nuijens en zijn hoogst verdienstelijken arbeid kennen en kunnen op prijs stellen.

Met name zullen zij, evenals de bevolking van Curaçao, indachtig zijn, hoe de heer Nuijens zich geweerd heeft bij de dreigende onlusten gedurende het jongste incident met Venezuela.

Mr. Th. I. A. Nuijens is een zoon van den nog verre van vergeten dr. Nuijens van Westwoud, die, behalve de vele verdiensten door hem aan de lijdende menschheid bewezen, ook het Vaderland, en met name het katholieke Nederland, als historicus blijvend aan zich verplichtte in zijn kostbaar werk de „Nederlandsche Beroerten". De zoon, evenals zijn vader, katholiek in merg en been, heeft steeds het voetspoor van zijn hoogvereerden vader z. n. gedrukt. Als man van groote rechtschapenheid en strenge rechtvaardigheid zal hij, zonder de minste krenking van anderer rechten, die der katholieken van Curaçao weten hoog te houden in de toekomst, zoals hij dit in het verleden heeft weten te doen.

Met het volste vertrouwen kunnen dus de daden van den nieuwen gouverneur van Curaçao worden afgewacht.

M. V. Zwijsen.

Dankbaar en met ingenomenheid herhalen wij hier het eeresaluut aan onzen vroegeren mede-redacteur Pater Rector ZWIJSEN, door den Curaçaoschen Correspondent van *De Tijd* gebracht:

Curaçao in het algemeen en de R. K. Missie in het bijzonder hebben betreurd en diep gevoeld het vertrek uit hun midden van den Zeereerw. pater M. V. Zwijsen, die zijn veel omvattende werkzaamheid in de West voor een arbeidsveld in het Moederland heeft verwisseld. Rector van de eerwaarde Fraters van Tilburg alhier, heeft hij aanspraak op groote erkentelijkheid van alle Katholieken uit het stadsdistrikt voor hetgeen, onder zijn wijs bestuur en bezielende leiding, op onderwijsgebied door zijn congregatie hier is tot stand gebracht.

Onze Fraterscholen toch kunnen, afgezien nog van de verpletterende meerderheid, die haar schoolbevolking vormt op het geheele aantal schoolgaande jongens, een vergelijking met de openbare onderwijsinrichtingen glansrijk doorstaan en wek een lof deze onweersprekelijke bewering voor onze eerw. Fraters bevat, behoeft niet gezegd te worden voor wie weten, dat in onze Kolonie de onderwijswet, met verkrachting van het beginsel, dat alle burgers gelijk zijn voor de wet, feitelijk een premie stelt van ettelijke guldens per kind op het bezoeken der openbare scholen. Deze kon evenwel door de overgroote meerderheid der kinderen niet bezocht worden, omdat het geweten hun Roomschen ouders verbiedt hen over te leveren aan den voor het godsdienstig denken en leven vergiftigen invloed van een zoogenaamd neutraal maar in wezen rationalistisch onderwijs. Voeg daarbij, dat onze nu aftredende Gouverneur zijn werkzame persoonlijkheid gedurende de lange jaren van zijn bestuur in dienst heeft gesteld van het openbaar onderwijs en aan de verbetering er van met vrucht heeft gewerkt en niemand zal durven ontkennen, dat onze Fraters over verbazende werkkracht, toewijding en talenten moeten beschikken, om in zulk een bar ongelijken strijd zich met glorie staande te houden.

Die glorie nu omstraalt als een aureool hun onvergetelijken Rector, wiens vurige liefde voor zijn idealen bemoedigend, verheffend en versterkend moet gewerkt hebben op zijn beminde communiteit. Maar de veelzijdige talenten van pater Zwijsen schitterden op nog menig ander gebied. Mederedacteur van ons Katholiek Weekblad „Amigoe di Curaçao" en hoofdredacteur van onze Roomsche Volkscourant „La Cruz" bewees hij der goede zaak onvergetelijke diensten. Ook in onzen katholieken kring „Geloof en Wetenschap" was hij een gewild spreker en in den „Thomaskring" voor jongelingen voerde hij meermalen het woord, altijd boeiend door zijn klaren, populairen stijl. Vurig nationalist in de edele beteekenis van het woord, steunde hij krachtig het Nederlandsch Verbond op de Antillen en liet zich nooit onbetuigd, als het Bestuur van onze Groep om een lezing vroeg of op zijn bijdragen voor een — de Kolonie — betreffend nummer van „Neerlandia" rekende. Hoe vaak heeft zijn geestdriftige Muze de feestdagen ter eere van H. M. onze geeërbiedigde Koningin en andere nationale vierdagen opwekkend ingeluid! Zijn keurige jubelliederen voor de schooljeugd in ons stadsdistrikt op de „De Ruyter"-feesten moeten hier met eere herdacht.

Zijn afscheid van onze Kolonie doet ons eerst ten volle beseffen, welk een uitstekend priester de Missie, welk een verdienstelijk burger onze kleine maatschappij in hem verliest. En ik ben de tolk van allen, die hem hebben zien arbeiden in onze Kolonie, als ik Gods zegen over zijn persoon en zijn nieuwen werkkring erkentelijk afroep.

Wetenschappelijk Allerlei.

Heeft het luchtschip een toekomst?

Ypsilon schrijft in „Het Nieuws van den Dag":

Zeppelin was in aantocht.

De Duitsche gouwen langs den edelen Rijn waren in rep en roer. De schooljeugd had vrij. De stedelingen stroomden naar buiten, of beklommen hunne daken, om uit te zien naar het zuiden, van waar hij komen zou, de vernuftige grijsaard in het vreemde ding van wonder en van belofte — ook van bedreiging misschien. Een volk woelde en wachtte in blijde spanning eendrachtig, vergetend voor een uur zijne lasten en nooden, zijne geschillen tusschen rijk en arm, tusschen rood en zwart. Eene natie jubelde, met alle oogen omhoog.

Waarom?

Nieuwsgierigheid, geprikkeld door zooveel geschrijf en gerucht, zou eindelijk bevredigd worden. En verder nog? — En verder nog? — Wat is de toekomst? — Wat had dit volk, welks mond tot juichen stond, van deze stoute vinding te verwachten? — Zegen? Of verderf? — Een nieuw hulpmiddel tot verkeer en bedrijf, tot gedijing en verbroedering? — Of een nieuw instrument van oorlog, tot nog ongekende weeën van verschrikking, verwoesting en moord?

Zij wisten het niet... Maar niet te minder echt was op dit oogenblik hunne geestdrift, warm gevloeid, uit trots, uit verbazing en uit hoop. Uit trots op den landgenoot, die dit zoo lang gezochte vond en wrocht. Uit verbazing, reeds niet meer bang voor de wildste sprongen van phantasie. En uit hoop op nieuwe wordingen, nieuwe vluchten, nieuwe werelden voor oude.

Ik stond op een heuvel, met nog duizend anderen om mij heen, die, liggend of zittend in het heidekruid zich den tijd verdreven met gekout en scherts... Hoe lang zou het duren? — Tegen vijf uur had hij zich aangemeld. Zou hij werkelijk komen? Of zou hij — gelijk reeds vroeger was gebeurd — het brave publiek nog eens zich de halzen laten rekken en de oogen half blind laten turen naar een manneke op de maan?

Daar klonk een kreet, gevolgd door een duizendstemmig joelen...... „Hij komt! Hij komt! Daar is hij! Ineens was alles op de been. En al die aangezichten hadden één front, al die hoofden ééne gedachte slechts ......Hij kwam.

En ginds aan de kim, boven de wijde vlakte naar het zuiden, doemde een verschijnsel op, als eene kleine, witte huls, of witte pop van vlinder... Het groeide, het rees, het naakte snel, zwatelend, met zijne wieken tegen den tamelijk sterken windstroom op. Binnen vijf minuten reeds kon het op niemand meer den indruk maken van kleinheid. Het zwol, het blies, het groeide tot een ding van macht, een ding van eigen leven en van eigen wil. Gelijk een beest, een fabeldier, monsterlijk, en toch van slankheid licht, van blankheid goddelijk, stevende het aan. Gelijk een reuzenvisch, maar stiller, statiger doorkliefde het de luchtzee.

Toen, als het gekomen was boven de stad, zag men het zwenken. Het ging zijne kunst vertoonen. Het wendde den boeg, en bij het geklepper der kerkklokken, een gefladder van witte doeken zonder tal, een gedruisch van juichen, dat opsteeg van de aarde als gebulder eener branding tegen rotsig strand, zweefde het tweemaal, in wijden, zuiveren cirkel, rondom den hoogsten toren.

En tetwijl het gevaarte zoo aantoog en heentoog boven mijn hoofd om dan weer zijne reis in de bestemde richting te vervolgen, had ik als oud mensch zoo mijne stille gedachten.

Op den 20sten dezer September-maand, juist zeventig jaar geleden, werd in Nederland de eerste spoorweg in gebruik gesteld: het lijntje tusschen Amsterdam en Haarlem. Onze grootouders, destijds jongelieden, stonden er bij en zagen de onbeholpen rijtuigen achter het primitieve stoomros voortrollen langs de ijzeren staven. Of daarbij kerkklokken werden geluid, dunkt mij onwaarschijnlijk; en of er een machtig gejuich bij opging, is mij onbekend. Maar zekerlijk was daarbij eene gansch zeer groote verbazing, met niet minder grooten twijfel, en een zwaarwichtig hoofdschudden én hoogwijsneuzige bedenkelijkheid.

„Wat kon daar nu ooit van worden, van dat gedoe?... Dat was gekkenwerk, kinderspul, kuntselarij, — en gevaarlijk ook nog?... Wie zou daar nu mee willen reizen? Hoe kon dat nu duur hebben?...... Die dolle machine moest immers om een haverklap uit 't spoor vliegen in de vaart, of den dam af tusschen de koeien?... Erg snugger in elkaar gezet, jawel! Maar om — er kapitaal in te wagen — — neen hoor! Dan maar liever nog de oude getrouwe trekschuit, of de veilige diligence van Van Gend & Loos, — al ging 't dan ook een beetje langzamer!...

Dat was vóór zeventig jaren. Zeventig jaar is, al naar men 't meent, een lang of een kort stuk tijd. Lang in een menschenleven — kort in de geschiedenis. Konden de oude menschen van het jaar 1839 nu eens terugkomen en zien wat er van die dolle machine geworden is, dan... ja, dan zouden zij noode moeten erkennen, dat hunne wijsheid toch wel wat kortzichtig was en dat hunne bedenkingen geen steek hebben gehouden.

En thans, zeventig jaren later, gapen wij zelf oude menschen van het jaar 1909, dien vreemden toestel in de hooge luchten aan, even wijs en even dom. Onze verbazing is groot — maar grooter is onze twijfel. Wij mompelden nu op onze beurt:

„Schrander gevonden en knap gemaakt! — Maar wat zal dat geven in de pracktijk? — Hoe kan dat ooit een algemeen vervoermiddel worden? Wat heeft men aan een ding, dat door elk stormpje uit den koers geslagen, door elk donderbuitje gepulveriseerd worden kan?... Alles phantasterij, kasteelen in de wolken! — En waarom ook dat gevlieg? — Hebben wij niet, wij rijken, onze automobielen en het overige gepeupel zijne spoortreinen? — Die rollen ten minste op vasten bodem, al maken zij dan ook een beetje stof en stank!"

Moeite hadden wij om ons te verplaatsen in den gedachtengang onzer grootouders — van die menschen die, verschrikt en hoofdschuddend, de geboorte aanschouwden der spoorwegen. Thans beleven wij zelf den vóóravond van zulk een overgang, van zulk een nieuwen tijd, die zich banen zocht langs luchtwegen — en onze kleinkinderen zullen om ons lachen, gelijk wij gelachen hebben om onze grootouders, — zullen lachen om onze angstvalligheid, onze vasthoudendheid, onze kleingeloovigheid.

Zoo peinsde ik.

En toen ik weder opzag in de hoogte, in de verte, was het luchtschip reeds noordwaarts achter bergen verdwenen. Verdwenen als een droom. Een droom van toekomstige dingen.

De droom eene werkelijkheid — de werkelijkheid een droom. De toekomst een heden — het heden een toekomst. Wat mag het alles wezen?

KATOENCULTUUR.

Wij ontvingen in dank van de *Vereeniging ter bevordering der katoencultuur*, gevestigd te Hengelo, de hoogst belangrijke brochure No. 22.

De verdienstelijke Secretaris dezer Vereeniging, de Heer R. A. De Monchy Jr. wijst in zijn inleiding op verschillende feiten, waaruit onomstootelijk bewezen wordt, dat het verbouwen van langstapelige katoensoorten buitengewoon winstgevend is.

„Tusschen de planters der Sea Island-katoen in de Vereenigde Staten schijnt namelijk een overeenkomst gesloten te zijn om al het surpluszaad door middel van stoom voor uitplanting ongeschikt te maken. Zij weten, dat het Sea Island-zaad bijna het eenige voor de tropen geschikte zaad is en hun doel is nu die concurrentie zooveel mogelijk te bemoeilijken, door goed zaaizaad schaarsch te maken.

Reeds heeft de toename van den invoer van vreemde katoensoorten in de Vereenigde Staten, ter concurrentie met Sea Island-katoen en de langstapelige Mississippi–soort, de Amerik. planters tot het besluit gebracht bij de nieuwe tariefswijziging voor te stellen op den invoer van alle katoensoorten, welke met de langstapelige Amerik. soorten concurreeren, 40 % rechten te heffen. Gedurende 1908 werden niet minder dan 143,490 balen langstapelige katoen ingevoerd, waarvan alleen uit Egypte 122,170 balen.

Wij rekenen het tot onzen plicht op deze protectievoorstellen der Amerikaansche katoenplanters met nadruk te wijzen, wijl ze onmiskenbaar de voordeelen toonen van den verbouw der langstapelige katoen en het derhalve ook voor onze koloniën meer dan overweging verdient tot het cultiveeren dezer soorten, waar dat eenigszins mogelijk is, over te gaan.

Ook met het oog hierop achten wij thans het oogenblik gekomen om een stap verder te gaan en den Regeeringsvertegenwoordigers te verzoeken o. m. een grondig onderzoek te doen instellen naar de hoedanigheid van den bodem en het klimaat in hun gewest, opdat daaruit oordeelkundig kan worden geconcludeerd in hoeverre en op welke wijze in elke streek afzonderlijk de cultuur van katoen is te beproeven of, waar ze reeds ingang vond, te bestendigen en uit te breiden."

In gemelde Brochure komt verder een beoordeeling voor van katoen welke op onze West Indische eilanden groeit.

Van in 't wild groeiende katoen op het eiland Curaçao heet het: „Qualiteit zeer mooi. De vezel is zeer zacht en zijdeachtig en heeft een lengte van 34—36 mM. In qualiteit staat deze katoen verre boven de gewone Amerikaansche soorten en is daardoor zeer waardevol." Deze katoen werd met de hand gezuiverd.

Van inlandsche katoen op St. Eustatuis groeiend lezen wij, dat de stapel 30—32 mM. lang is, mooi diep en rijp van kleur en best in Nederland te gebruiken. Van Upland zaad geteeld, wordt gezegd: Gezuiverd zal deze katoen minstens met de Amerikaansche soorten kunnen concureeren."

Over het algemeen is de beoordeeling van de verschillende soorten katoen, op St. Eustatius geteeld, zeer gunstig. Bijzondere vermelding verdient de Sea–Island, welke genoemd wordt. „In één woord prachtig, zeer glanzend, kleur en stapel buitengewoon. Zeer groote handelswaarde". Er was van de Sea-Island een monster waarvan de stapel 42—45 mM. lang was, en zeer glanzend en zijdeachtig." Katoen uit Suriname was echter 50 mM. lang, een lengte nog nergens elders door de Sea-Island behaald.

Ook de beoordeeling der katoenmonsters uit St. Martin afkomstig is goed.

De katoencultuur blijkt op onze Bovenwindsche eilanden zeer goed mogelijk te wezen, en belooft zelf winstgevend te worden.

Dit jaar werd gedurende het eerste kwartaal uitgevoerd:

St. Martin:

5455 KG.	gezuiverd,	waarde	f 5455
18341 KG.	zaad,	„	f 917

St. Eustatius:

359 KG.	gezuiverd.	waarde	f 276
4420 KG.	ongezuiverd,	„	f 1216
548 KG.	zaad,	„	f 21

Saba:

345 KG.	ongezuiverd.	„	f 69
		Totaal	f 8054

Gedurende het tweede kwartaal:

St. Martin:

7087 KG.	gezuiverd,	waarde	f 7087
40 KG.	ongezuiverd,	„	f 8
13599 KG.	zaad,	„	f 680

St. Eustatius:

457 KG.	gezuiverd,	waarde	f 500
5245 KG.	ongezuiverd,	„	f 690,55
120 KG.	zaad,	„	f 7,50

Saba:

60 KG.	ongezuiverd,	waarde	f 12
		Totaal	f 8985,05

Van de Bovenwindsche eilanden werd derhalve gedurende het eerste halfjaar aan katoen en zaad uitgevoerd voor een gezamenlijke waarde van f 17.039,05, wat wij wel der moeite waard vinden en wat zelfs aanmoedigend mag heeten.

Of deze cultuur ook iets voor de Benedenwindsche eilanden, Curaçao, Aruba en Bonaire, wezen zal? De „Vereeniging" hoopt het, maar Dr. van Hall verklaart, „dat de teelt zeer waarschijnlijk niet zonder irrigatie zal kunnen plaats vinden." Dat blijft altijd een ernstig bezwaar, doch onoverkomelijk is het niet.

———o———

EEN REUZENPARADE EN NOG WAT.

Waardig is de Hudson-Fulton–viering bekroond door de reuzenparade van 25.000 zonen van Mars, zeven verschillende natiën vertegenwoordigende, die Donderdag 30 Sept. onder de toejuiching van 1, 400, 000 toeschouwers door New-York's Straten trokken. Met de vliegende vendels voor op, allen in krijgstenue, vormden deze mannen van strijd en gevecht het grootste internationale vredesleger, waar aan de stad met hare honderd–duizenden bezoekers geheel was overgeleverd. Zij defileerden voor de militaire hoogwaardigheidbekleeders van 29 vreemde volken en voor de civiele van nog acht meer. Een donderend gejuich begroette hen, — een spontane uiting van liefde tot het vaderland, van waardeering voor moed en dapperheid, een hulde van het burgerlijk leven aan die kranige geoefend mannen, die den vrede bewaard hebben en voor de toekomst een waarborg zijn van rust. Hooger nog dan het vulkanisch applaus voor de slingerende peletons van de matrozen en zeesoldaten der vreemde oorlogsschepen op de Hudson steeg de toejuiching van het Amerikaansche patriotisme voor de kadetten der militaire academie, door de vreemde militaire dignitarissen geprezen als „de beste in linie marcheerende troepen."

Voor de toeschouwers een schoon contrast van de verschillende strijdmachten der wereld, bood de parade aan de admiraals van andere natiën, aan de officieren van land– en zeemacht een schoone gelegenheid om een interessante en leerzame vergelijking te maken tusschen het personeel, de bemanning en fysieke strijdvaardigheid van de verschillende strijdkrachten.

Voorop gingen de Britsche matrozen, blauw gebloust, aangevoerd door de voortreffelijke bemanning van den Britschen kruiser „Inflexible" met haar rood gerokten tamboer–majoor, die met zijn commando-staf luchttoeren verrichtte. Zij werden gevolgd door de mannen der Koninklijke zee-artillerie met hun Scharlaken rokken en witte helmen.

Met nog meer geestdrift werden de Duitsche matrozen toegejuicht, die nu volgden. De schrille fluiten en roffelende trommels maakten plaats voor het koper der blauw-gekleede Duitschers met hun witte petten. De hupsche, vlugge pas der Fransche matrozen volgde op den zwaren, beroemden „ganzenstap" der Duitschers waarmede ze voorbij de rijen der officieren stapten.

Trompetgeschal en tromgeroffel kondigde hun komst aan. In blauwe blousen, met schitterende kragen van opaal, de rood geknoopte blauwe petten op, stapten de twaalf peletons voorbij. Alleen de kommandant van het bataljon groette met een degenzwaai. „Dat is de Fransche gewoonte ter zee „haastte zich een der stafofficieren te verklaren, toen de marine–dignitarissen van andere natiën vragend de wenkbrauwen fronsten.

Nu volgden de Hollandsche „jantjes" met groote stroohoeden op, de randen aan één kant omhoog, in donkere blousen en broeken door witte beenstukken afgezet. Zij werden met geestdrift begroet.

Vervolgens de Italiaansche matrozen van de kruisers Etna en Etruria. Hun zwarte buizen en broeken en witte beenstukken contrasteerden sterk met het blauw en wit der voorgangers. Een compagnie kadetten vormde de voorhoede, terwijl een officier het vaandel droeg van het land der zon.

Na hen schreef Uncle Sam voor 't eerst zijn naam in de vliegende vaandels, en de kadetten der militaire academie zwaaiden voorbij. Een onbeschrijfelijk gejuich begroette hen. In grijzen rok, met witte strepen op de borst, en witte broeken, zwarte schako's met kwasten van dezelfde kleur, zwaaiden zij hun witte handschoenen en witgebroekte beenen met de regelmatigheid van een militaire automaat. Geen enkele afdeeling bood zulk een marschorde als deze toekomstige officieren der Ver. St. Eén lof steeg uit aller mond. Achter de kadetten kwamen de blauwe uniformen met roode schouderbanden en roodgeboorde petten van de twee regimenten der kust-artillerie. Voor de monsterende rijen der officieren en dignitarissen hielden zij stand in onverbroken orde, en zetten hun geweren af. Dat gaf een gekletter, ongehoord, gevolgd door een applaus, toen zij als één man de wapenen weer op hunne schouders zwaaiden.

Voorafgegaan door de scharlaken. gekleede staf met hare schetterende trompetten volgden de blauw-geuniformde compagnieën der Amerikaansche marine, met roode strepen op schouders en roode armlubben, Achter hen, zoover het oog kon reiken de witte petten van de matrozen der atlantische vloot. Een machtig schouwspel.

Kolonel Daniel Appleton voerde de eerste brigade der infanterie aan, met de eerste compie. signaal-korps, schitterend in zwarte uniformen, met biezen en witte strepen; het zevende regiment in grijze rokken, witte broeken, met witte borststrepen en epauletten en schako's met witte kwasten — het twaalfde in blauwe blousen met witte oplegsels — 't 71ste in blauw en wit, het 69ste met gouden biezen en banden. De tweede brigade had Kolonel John G. Eddy aan haar hoofd, geëscorteerd door de tweede Compagnie, signaal–korps. In orde marcheerden het 14de en 97ste regiment in blauw uniform met witte strepen — het 23ste in grijze blousen met witte epauletten, met zwarte en witte schako's. Daarna volgde het 4de New–Jersery infanterie met roffelende trommels en gillende fluiten — in khaki gekleed en dragend campagne-hoeden, die van dienst getuigden. Achter de negende compie. van het kust-artillerie-korps volgden de semi-militaire afdeelingen: het Albany-burger-korps, de oude garde van New-York, de Iersche vrijwilligers en de Withington-zwaven, de Spaansche veteranen door den groot-maarschalk W. Martin Watson aangevoord, de zonen der veteranen, de leden van den Duitschen veteranenbond, de veteranen van '70 en '71 met sjerpen van rood, wit en blauw; het vrijwilligers-reddings-korps in 't wit, twee reddingsbooten voortsleepende, de mannen van het „Legion Independent Polish Krakusky" en de Italiaansche Rifle Guard.

Toen was de parade voorbij, „het wonderlijkste schouwspel dat ik ooit zag" zeide Dr. Febibi Ottman, geneesheer van Z. M. den Sultan van Marokko. En allen die ervan getuigen waren geweest zeiden hetzelfde.

Vrijdag, 1 October werd er feest gevierd te Cornwall, bestaande in een burgerlijken en historischen optocht en ontvangst van de Halve Maan door de Indianen, die in canoa's uit hun kamp kwamen.

's Middags ten 3 uur trok de historische optocht van 54 praalwagens die dinsdag door de straten van Manhattan Borough ook passeerde door de straten van Brooklyn. Twintig duizend personen en 26 muziekkorpsen namen er aan deel.

Woensdag bezocht de Halve Maan met de Clermont en haar escort Casthill om deel te nemen aan de Hudson-Fulton-viering. De roode mannen kwamen met giften van koren om ze te begroeten. Het jacht Paro met de officieele gasten aan boord en de flotielle werden door een plaatselijk Comitee, voor zij de haven bereikten, verwelkomd. Een nummer van het program was een uitstapje naar de schuilhoeken van Rip van Winkle in de Catskill-bergen onder de auspiciën van de Hollandsche Societeit te New–York.

Luitenant Lam van de Koninkl. Hollandsche zeemacht, Henry Hudson voorstellende en zijn bemanning van de Halve Maan, werden naar den top van den noorderberg gebracht, 15 mijlen vandaar, waar zij op een hoogte van 2400 voet, met de breede vallei der Hudson voor zich, de Hollandsche vlag ontplooiden en met ontdekt hoofd het Nederlandsch volkslied zongen.

Aan dit uitstapje opgezet voor de officieren en bemanning der Halve Maan werd ook deelgenomen door den Rev. C. S. Bullock, die Robert Fulton voorstelde, kapt. Davis van de Clermont en verschillende leden der feestcommissie.

De tocht van de Halve Maan en de Clermont op de rivier van Kingston af, met een vloot van torpedobooten en wachtschepen tot geleide was zeer werkwaardig. De Halve Maan werd gesleept door den oude stoomboot Norwich, terwijl de Clermont onder eigen stoom met een razeil voorop voortplaste.

Bij Cruger's eiland waar Henry Hudson op zijn reis naar het Noorden stopte om met de Indianen handel te drijven, kwam 'n partij roode mannen in canoas van de kust met geschenken. Aan luitenant Lam boden zij een vredespijp, en aan Mr. Bullock op de Clermont gaven zij een dozijn korenschoven, op het eiland gegroeid. Dat koren moet later over de verschillende afdeelingen van het land verdeeld en gezaaid worden, terwijl de opbrengst van den oogst verkocht wordt en naar één der matrozen huizen in New-York-city gaat.

GOEDKOOP LICHT.

Het oude vraagstuk, hoe het zonlicht met machines in energie om te zetten, schijnt aan een vernufteling in Massachussets, Cove genaamd, op verrassende wijze gelukt te zijn. Hij heeft een toestel vervaardigd, dat de stralen van de zon onmiddellijk in energie omzet. In de Juni-aflevering van de „Technical World Magazine" lezen wij, hoe deze vernuftige machine is ingericht. Het apparaat bestaat eenvoudig uit een groot raam van glazen ruiten, die aan de zon worden blootgesteld, achter welke ruiten een aantal blokken van metaal, die uit een bijzondere legeering van een groot aantal metalen bestaan, zoo is aangebracht, dat het eene einde van het blok, dat door de zon beschenen wordt, door een glazen kast is ingesloten, terwijl het andere einde tegen de zonnestralen beschermd is. Elk metaalblok is door draden met een accumulatorenbatterij verbonden, die, zoodra de zon het apparaat beschijnt, door den ontstanen electrischen stroom geladen wordt, zoodat langs dezen weg het zonlicht op flesschen getrokken wordt.

Alhoewel de uitvinder jarenlang aan deze machine gearbeid heeft, kan hij omtrent de oorzaken van het ontstaan van den electrischen stroom geen waarschijnlijke verklaring geven. Hij vermoedt alleen, dat men hier te doen heeft met een werking van de ultraviolette stralen.

In de praktijk heeft de machine reeds goeden arbeid verricht. De uitvinder kan elk toestel voor 100 dollars leveren. Men heeft zijn machine dan eenvoudig op zijn dak te zetten en zonnige dagen af te wachten ter verzameling van voldoende electriciteit om zijn woning van gemiddelde grootte een week lang te kunnen verlichten.

(o—(o)—o)

STROOHOEDEN.

Eerst een halve eeuw geleden deed de stroohoed in de Europeesche mode zijn intrede. Zonder twijfel behoort de vlechtkunst tot de alleroudste handwerken, en reeds Helleensche en Romeinsche vrouwen moeten haar hoofd met gevlochten riet of stroo tegen de zonnestralen beschermd hebben. Toch waren deze hoeden uit een oogpunt van kunst niet veel meer dan de vlechtwerken, waarmee de inboorlingen van Zuid-Amerika het hoofd bedekten, toen de Spanjaarden daar kwamen. Eerst in de 18e eeuw heeft zich een werkelijke kunst van hoedenvlechten gevormd, en wel in het zonnige Italië. Tegen het einde der 18e eeuw begonnen de Parijsche dames Florentijnsche stroohoeden in de mode te brengen. Tegelijkertijd drong de stroohoed van Italië tot Oostenrijk en Duitschland door, doch werd het meest door de landelijke bevolking gedragen. Toen koningin Louise van haar gemaal als 'n bijzonder kostbaar geschenk 'n Florentijnschen hoed kreeg, droeg zij hem alleen dan, wanneer zij zich op haar buiten bevond. Eerst eenige tientallen jaren later kwam de stroohoed — nog altijd alleen voor dames — in de mode, en voor 50 jaar werden in Duitschland de eerste groote fabrieken opgericht en wel voor het meerendeel in Saksen, in het Zwarte Woud en in den Elzas. Van de Elzasser hoedenfabrikanten verlieten velen na 1870 hun woonplaats en maakten Frankrijk tot het centrum der hoedenindustrie. Vijftig jaren zijn pas verloopen, dat 't mannelijk geslacht voor het eerst den stroohoed aannam. De hooge prijs van den Panamahoed maakte hem ook in voorname kringen voor de heerenwereld „fashionable".

Zonder twijfel kon in dien tijd, toen een Panama onverbiddelijk 200 gulden kosttte, een Fransch humorist terecht opmerken: „De hoed is de thermometer voor het vermogen van den drager". Groote verontwaardiging verwekte het in Weenen toen een niet uit stroo, maar uit hennep gevlochten „Manila" om aftrek kwam vragen. Een hoedenhandelaar had een groote partij opgekocht en deed de buitengewoon duurzame hoeden tot groote ergernis van zijn concurrenten voor een spotprijs op de markt van de hand. Een ander Weener fabrikant deed een idee van Joseph II na: hij schonk een tamelijk groot getal Manila-hoeden aan de straatvegers, en verkreeg er werkelijk door, dat de Manila langen tijd in den ban gedaan werd.

Ingezonden stukken.

Geachte Heer Redacteur,

Juist was onze dokter 'n dag of wat van zijn Europeesch-Amerikaansch reisje in ons midden teruggekeerd, toen ik mijn geschrijf over die question brulante gedrukt in de Amigoe van — Sept. l.l. onder oogen kreeg.

't Doet mij pleizier, dat mijn wel ietwat ge-exalteerd geschrijf, — zij 't ook uit de oude doos—, 'n soort van Marconi–telegram schijnt geweest te zijn, verder hyper-modern ge-x-straald door bortskas schuinlinks recht aan op 't goedig hart van onzen sympathieken dokter Griffith.

Hij blijft!!!

't Heeft dus wel iets van 'n storm in 'n glas water.

't Stroo voor 't hoedenvlechten ook gearriveerd.

Verder belooft dit jaar 'n pracht van 'n katoenoogst.

Mr. de Redacteur, prepareer Uw letterzetters weer eens op bovenmenschelijke geduldsuitstralingen, want ik heb groote plannen hun e. v. Brandhof met 'n danig tal bekrabbelde folio-vellen op 't lijf te vallen.

Jan Paul.

St. Eust. 9 Oct. 09.

———o———

Aan den nieuwen Gouverneur.

Gisteren met de aankomst van de „Nueva Agueda" kwam ons ter oore het aangenaam bericht dat Z. H. E. G. H. Mr. Th. Nuijens het Bestuur der Kolonie heeft overgenomen. Deze tijding werd door iedereen met groote blijdschap vernomen en hier en daar hoorde men een *"leve de Gouverneur* „en „*hoera*". — Z. H. E. G. is algemeen geacht hier op Aruba en staat bij een ieder aan geschreven als een godsdienstig en zeer rechtvaardig mensch. Onze bevolking maakt van deze gelegenheid, gebruik om den Hoogedegestrengen Heer Gouverneur hare onderdanigheid te betuigen en tevens, om ZHEG eerbiedig hare hartelijke gelukwenschen aan te bieden met be overname van het Bestuur dezer Kolonie. Moge de Voorzienigheid ZHEG levenskracht schenken om de kolonie lang te kunnen besturen en geve God, dat zijn Bestuur ten zegen zij, zoowel voor den bloei der andere eilanden als voor Aruba.

Het volk van Aruba

Aruba 18 Oct. 1909.

———o———

DIVI-DIVI-ZIEKTE.

Naar aanleiding van een onderzoek van spiritus-materiaal van zieke divi-divi meldt Dr. van Hall, dat ook nu wederom geen besmettelijke ziekte geconstateerd kon worden, evenmin als vroeger. Dr. van Hall denkt aan een te compacten toestand van den bodem en vermoedt, dat toepassing van grondbewerking verbetering zal brengen. ZEd. waarschuwt verder tegen oppervlakkig uitgevoerde onderzoekingen.

Dat de Heer F. W. South, mycologist aan het landbouwdepartement van Barbados oppervlakkig is te werk gegaan, zou ik niet gaarne beweren. Voor mij was het een niet geringe voldoening, dat mijne voorloopige proefnemingen, wel in alle stilte gedaan, maar toch ook met de meeste nauwgezetheid, tot hetzelfde resultaat hadden geleid als waartoe het wetenschappelijk onderzoek van het Landbouwdepartement op Barbados gekomen was.

Geenszins echter durf ik mij verstouten mijne proefnemingen tegen over die van Dr. van Hall te plaatsen. Het geneesmiddel door ZEd. aangewezen is gemakkelijk aan te wenden, de kracht daarvan kan al zeer spoedig proefondervindelijk worden beoordeeld. Men neme derhalve de proef en bewerke den grond.

Niet genoeg kan er gewezen wor-

den op het groote nut van een goede grondbewerking.

„The texture or physical condition of the Soil is nearly always more important than its mere richness in plantfood." zegt „Prof. L. H. Bailey of the Cornell University experiment station."

Het ligt eigenlijk niet in de bedoeling om bovenstaand motto in al zijne onderdeelen nauwkeurig uit te leggen, maar zeer zeker zou het ons bij toepassing ervan van zeer veel gewicht zijn, want verbetering van den physischen toestand van den grond door flinke grondbewerking wordt in deze kolonie niet altoos toegepast.

Hoe vaak toch verbouwen onze kleine Landbouwers hunne kleine maïs op geheel ontoebereide velden.

Door 't bewerken, worden nieuwe gronddeeltjes aan de lucht blootgesteld. De bovenste gedeelten van den grond zijn min of meer geperst geworden door b. v. regen. enz. en zijn meer met de lucht in aanraking geweest, dan de daaronder liggende deelen.

Sommige van de voedende bestanddeelen zijn meer naar beneden gespoeld, anderen zijn weer in de bovenste lagen blijven hangen.

Door grondbewerking verkrijgt de bouwvoor een betere en overal gelijke samenstelling. Men maakt den grond dus gelijkmatig vruchtbaar; maar wat eigenlijk van 't grootste belang is, is dat men hierdoor de dampkringslucht toegang verschaft tot den grond.

De bodemventilatie wordt dus geregeld.

„Op een vruchtbaar stuk land vormt de aarde een poreuze massa, in welke de tusschenruimten tusschen de zanddeeltjes, de fijne kleideeltjes, de overblijfselen der planten en de overige vaste deelen, worden ingenomen door lucht en 't zijn juist deze luchthoudende poriën die noodzakelijk moeten worden geacht voor een normale ontwikkeling van het wortelgestel.

Bij afsluiting der lucht worden in vele gevallen zuurstof aan verschillende verbindingen onttrokken en gaan zij in voor de planten schadelijke verbindingen over.

Bijv. Uit ijzeroxyden worden de schadelijke ijzeroxydeele zouten gevormd! Gelukkig is 't echter, dat 't bestaan dezer verbindingen van tijdelijken aard is en tevens ook dat zij meestal in de onderste lagen voorkomen.

Verder wordt 't onkruid ook onder den duim gehouden. Uit dit alles zien we dus duidelijk de voordeelen van het los zijn van den grond.

„Deux binages valent un arrosage."

„Prends ta binette et va arroser ton champ."

Twee omspittingen staan gelijk met één besproeiing. Neem uw tjapi en het is hetzelfde, alsof gij uw akker gingt besproeien.

Zou nu echter de Dividivi-ziekte aan de compactheid van den grond kunnen worden toegeschreven?

De verschillende omstandigheden, waaronder de ziekte zich voordoet, pleiten wel eenigszins tegen deze meening.

Wij weten allen zeer goed, dat bij de teelt van Divi-divi nooit gehakt wordt en dat in de meeste gevallen niet de minste zorg aan de boomen besteed wordt.

De planten groeien waar 't toeval maar wil en dikwijls moet men verwonderd staan over de nog mooie plantsoenen, o. a. op de plantage Knip.

a. In de meeste gevallen komen de planten erg onregelmatig verspreid voor en daaruit kan men reeds concludeeren, dat alleen die planten behouden blijven, wier constitutie sterk zijn en op plaatsen zijn gegroeid waar de grond niet al te slecht was. Dergelijke individuen hebben zeer zeker een kommervolle jeugd gehad, maar hebben zulks kunnen doorstaan. Zouden zulke, derhalve krachtige exemplaren, nu zoo ineens en in kort tijdsverloop 't leven moeten laten als gevolg van de compactheid van den grond?

b. Kan de compactheid van den grond soms ook in verband staan met de richting van den wind N.O. — Z. W.? en toch op de plantage Wacao moet de verbreiding van de Divi-divi-ziekte van N.O. — Z. W. over eene groote uitgestrektheid hebben plaats gegrepen.

c. Zouden de Divi-divi-boomen b. v. in de hofjes o. a. van de plantage Piscadera, waar de grond er los en prachtig uitziet, ook zoo in eens van 't compact zijn van den bodem hebben te lijden, terwijl verschillende vruchtboomen, die vlak naast de divi-divi groeien, er prachtig uitzien?

d. Op de plantage Savonet werd de grond rondom verschillende gezonde dividivi-boomen flink getjapt en ook die planten hebben van de gevreesde ziekte geleden!

e. Hier en daar begint de Wabie, (Mimosa farnesiana), die in uiterlijk wel eenige overkomst met de Dividivi heeft, ook te sterven en vertoont dezelfde karakteristieke verschijnselen als de Divi-divi en we weten allen zeer goed, dat deze Wabie niet erg kieskeurig is uit gevallen en dat men ze heel vaak op rotsen ziet tieren.

Zouden ook deze zoo in eens van compactheid van den grond hebben te lijden?

De beslissing of de ziekte toe te schrijven is aan 't compact zijn van den grond of aan de werking van „misschien" parasitaire organismen hangt mijns inziens nog van nadere proefnemingen af.

Onze landbouwers en plantagehouders, die zooveel schade ondervinden van de gevreesde ziekte, zullen echter goed doen deze beslissing niet langer af te wachten, maar te beginnen met den grond flink rondom alle dividiviboomen los te houden.

Curaçao 22 Oct. 1909.

E. Ecker.

Noot van de Redactie.

Deze raad is ook geheel en al in den geest van den Heer South, die zelfs wilde, dat men voor een 2 of 3 dagen allen grond van de wortels der minst zieke boomen zou verwijderen om dien er dan weer, vermengd met kalk, op te brengen. Uitdrukkelijk verklaarde deze geleerde, dat de bodem rondom de wortels van al de boomen moet worden los gehouden.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke Berichten.

Zondagmorgen werd de H. E. G. Heer Gouverneur, Mr. Th. I. A. Nuijens door den Hoogeerw. Pater Provicaris Apostolicus, geassisteerd door de Weleerw. Paters A. Kuijpers en M. v. d. Elsen als diaken en subdiaken, en omringd door de Geestelijkheid der stad, op plechtige wijze ontvangen aan den ingang der Cathedrale Kerk, toen ZHEG., vergezeld van zijn beide adjudanten, gekomen was om de H. Mis, welke tot zijn intentie aan God zou worden opgedragen, bij te wonen. De plechtigheid geschiedde geheel volgens het ceremonieel, gebruikelijk bij de ontvangst van vorstelijke personen, of vertegenwoordigers van vorsten. Na de besproeiing met wijwater en de bewierooking kuste ZHEG., geknield op een bidbank, het H. Evangelie, waarna de stoet zich naar het feestelijk versierde Presbiterium begaf, tegelijkertijd den nieuwen Gouverneur naar zijn zetel begeleidend, terwijl het koor een toepasselijke antifoon zong. Toen ZHEG. had plaats genomen werd het *Veni Creator* aangeheven, waarna de plechtige H. Mis een aanvang nam. De zangers, versterkt met eenige Eerw. Fraters van het St. Thomas-college, voerden op zeer verdienstelijke wijze de mooie driestemmige Mis van Dom Perosi uit. De Eerw. Frater Candidus bespeelde meesterlijk het orgel. Na 't Evangelie beklom de Hoogeerw. Pater Ter Maat den kansel om den nieuwen Gouverneur toe te spreken. Evenals Koning Salomon, zal de nieuwe Bestuurder onzer Kolonie ongetwijfeld tot God de bede hebben gericht: „Heer, geef mij wijsheid en voorzichtigheid." Een wijs en voorzichtig bestuur, dat is het wat de geheele bevolking met reden van Mr. Nuijens verwacht."

En dat die verwachting niet zal worden teleur gesteld, daarvoor blijft het karakter van den nieuwen Gouverneur ons borg. Immers, de lofspraak, welke het dankbare Katholiek Nederlandsche volk neerschreef op het gedenkteeken, gewijd aan de nagedachtenis van des Gouverneurs eerbiedwaardigen en gezaligden Vader, mag ook gelden voor diens zoon. Ook deze is: „Kloek in arbeid, trouw in waarheid, fier in oordeel, zijn volk ten heil, zijn God ter eer."

Maar sprekend als Priester en als Plaatsvervanger van den Bisschop, meende de Provicaris er vooral nadruk op te mogen leggen, dat de Katholieken van Curaçao dankbaarheid verplicht zijn jegens den goeden God, die in zijn alwijze voorzienigheid zulk een helder licht hoog op den kandelaar geplaatst had.

Kloek en ijverig in de vervulling zijner Godsdienstplichten, trouw in de Katholieke waarheid, fier in zijne Geloofsovertuiging, was Mr. Nuijens steeds een voorbeeld van een waar Katholiek leven. Moge dat goede voorbeeld anderen opwekken tot navolging in trouwe betrachting hunner plichten, en op deze wijze het bestuur van een Katholieken Gouverneur ook strekken tot geestelijk heil zijner Katholieke onderdanen.

„Indien de Heer het huis niet bouwt, arbeiden de werklieden te vergeefs." Moge Gods zegen, heden over den nieuwen Gouverneur afgebeden, hem steeds vergezellen in al zijn ondernemingen „Door mij, zegt de Heer, regeeren de Koningen, door mij geven de Bestuurders wijze en rechtvaardige wetten."

Moge Mr. Nuijens steeds in het H. Geloof de noodige kracht vinden en steun, opdat zijn bestuur werkelijk zijn volk zij ten heil en zijn God ter eer.

Na dezen indrukwekkenden toespraak werd het H. Misoffer voortgezet, waarna de zegen met het Allerheiligste werd gegeven. Na de plechtigheid werd den Gouverneur weder door de Officianten en de Geestelijkheid uitgeleide gedaan.

De kerk was stampvol, evenals op de grootste feestdagen. Ofschoon er geen invitaties waren gedaan, woonden toch verschillende Autoriteiten, waaronder het oudste Lid van den Raad van Bestuur, eenige leden van den Kolonialen Raad, de Kapitein Commandant en twee officieren, en verder de Katholieke notabelen de plechtigheid bij.

* *
*

De Weleerw. Soeur Superieure van het Pensionaat „Welgelegen" Sr. M. Marguerite (Mej. M. Jansen, van Rotterdam) zal morgen met de *Caracas* via New-York naar Nederland vertrekken, ter begeleiding van de Eerw. Sor Teresa, die in Nederland herstel van hare ziekte hoopt te vinden.

Wij wenschen beiden een voorspoedige reis en hopen, dat deze uitstekende onderwijskrachten, welke hier slechts noode gemist kunnen worden, weldra in de beste gezondheid mogen wederkeeren.

Dr. P. C. T. Lens.

Morgen zal de algemeen zoo geëerde Dokter wegens gezondheidsredenen via New-York repatrieeren per *Caracas*. Een voorspoedige reis en volledig herstel zij hem toegewenscht.

Stadsreiniging.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiskalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd:
132 ratten en
550 muizen.

Muziekuitvoering.

Woensdagavond, 27 October a. s. zal de Militaire Kapel een concert geven op het Molenplein.

Programma.

1.	Unter Cameraden Marsch.	C. Faust.
2.	La Fée des Alpes — Ouverture	Roden
3.	Walzerträum — Walzer.	O. Strauss.
4.	Potpourri Español	J. Boskaljon.
5.	Hunky Dory, Marsch	Holzman.
6.	Fantaisie sur Aïda	Verdi
7.	The Rifle galop	Farmer.
8.	Te adoro! Danza	Campos.

Havenverkeer.

Van 1—16 Sept. liepen onze haven binnen:

Stoomschepen	11
Goeletten	17
Bijlanders	22
Totaal	50 schepen,

De 30%.

Te Port of Spain (Trinidad), zoowel als te Caracas werd een buitengewoon vreemd telegram uit New-York ontvangen. Het telegram luidde: Een bericht uit Curaçao zegt, dat voorname Venezolanen, aldaar aangekomen, verklaren, dat Engeland politieke onrust zal stoken in Venezuela en de terugkeer van den Expresident Castro zal bewerken, omdat de tegenwoordige regeering van Venezuela geweigerd heeft de 30% differentieele rechten, geheven van goederen uit de West Indië afkomstig, af te schaffen."

The Catholic News van Trinidad, als mede *El Tiempo* van Caracas noemen gemeld telegram een *canard*, en dan nog van de domste soort.

Eerstgenoemd blad zegt dan verder: Natuurlijk is het een onvriendelijke daad van Venezuela de 30% te handhaven, maar wij zijn van meening, dat het verzet der Britsche Regeering hiertegen meer van lijdelijken aard wezen zal. Het Bestuur van Venezuela kan nu voortaan geen bizondere gunsten van de Britsche Regeering verwachten, zooals vroeger bewezen werd met het afkondigen van 't verbod van wapenuitvoer en amunitie. Daarenboven de grieven van Holland schijnen ook nog niet te zijn weggenomen, zooals blijkt uit het Oranjeboek, dat volgens een telegram van 2 October ll. onlangs is verschenen en waarin gezegd wordt, dat de vriendschappelijke betrekkingen met Venezuela nog niet zijn hersteld; maar de verhouding van beide Regeeringen is niet vijandig, en is van zoodanigen aard, dat men de hoop koestert, dat Venezuela de onderhandelingen zal heropenen.

Een der grieven van Nederland is het voortbestaan der 30% en het is waarschijnlijk, zegt genoemd blad, dat Engeland met Holland zal samenwerken om ze afgeschaft te krijgen.

A. N. V.

Bestuursvergadering van de 14n. October 1909, gehouden ten kantore van den Heer G. S. Gorsira J. P. Ez.

Afwezig: de Heeren H. P. de Vries, H. J. T. Boomgaart, L. van der Veen Zeppenfeldt, Moses S. L. Maduro, Ed. S. Lansberg en W. van den Brink, allen met kennisgeving.

De Secretaris leest een brief voor van den H. E. G. Heer J. O. de Jong van Beek en Donk mededeelende, dat Z.H.E.G., tot zijn leedwezen verhinderd werd de op den 9n. dezer gehouden lezing bij te wonen. Z. H. E. G., Eerevoorzitter en Beschermend lid der Vereeniging, verzoekt wegens aanstaand vertrek uit de Kolonie ontheffing van zijn eerevoorzitterschap en zijn lidmaatschap en biedt zijne allerbeste wenschen aan voor den voortdurenden voorspoed, vooruitgang en bloei der zoo nuttige vereeniging, wier werkzaamheden hij zich tot eene eer rekent sedert hare oprichting van nabij te hebben mogen leeren kennen.

Het Bestuur besluit de ontvangst van dit vereerend schrijven te erkennen en eerbiedigen dank aan te bieden voor de vleiende bewoordingen aan 't Bestuur gericht en de goede wenschen voor het Verbond geuit, dat hierbij zijn oprechten dank uitspreekt voor de ondervonden steun en bescherming. Het Bestuur is overtuigd, dat Z. H. E. G. ook in Nederland zijne krachten zal wijden aan de bevordering dezer zoo nuttige vereeniging, en biedt hem de beste wenschen aan voor eene goede reis en blijvend welzijn.

Den Secretaris wordt opgedragen den nieuw benoemden Gouverneur den Heer Mr. Th. I. A. Nuijens namens het Bestuur het Eerevoorzitterschap aan te bieden en tevens de hoop uit te spreken, dat Z. H. E. G. als beschermend lid der vereeniging zal willen optreden.

Ook zal aan den nieuwbenoemden Gouverneur een verzoekschrift worden ingediend, met het doel eene vermeerdering van subsidie te krijgen, ten einde meerdere studiebeurzen te kunnen geven aan jongelieden uit de kolonie, die in Nederland voor het een of ander vak wenschen te worden opgeleid.

De Secretaris leest voor eenen brief van den Heer W. van den Brink, die voor korten tijd buiten de stad woont en niet ter vergadering aanwezig is, waarbij deze zijne benoeming als bestuurslid aanneemt en de hoop uitspreekt, dat hij met zijne zwakke krachten iets voor de Groep zal kunnen doen.

De Heeren J. Werbata, C. Statius Muller en Th. Lens deelden mede, dat zij door vertrek naar Nederland ophouden lid der Groep te zijn. Het Bestuur wenscht den Heeren een goede reis toe en vertrouwt, dat zij ook in hunnen nieuwen kring de vereeniging steunen zullen.

De Secretaris deelt verder mede, dat de Weleerwaarde Heer J. B. Krugers, als lid der Afdeeling Aruba is toegetreden.

Afdeeling Bonaire en de Loge „Perseverance" erkennen de ontvangst van aan haar toegezonden Rekening en Verantwoording der verdeeling van gelden, in Nederland ingezameld.

Brief dd. Amsterdam 24 Juli 1909 van onze Vertegenwoordigers in Nederland, meldende toezending van bestelde muziekstukken. De brief bevat eene uitgebreide en hoogst nuttige omschrijving van de stukken. Het Bestuur zal de muziekstukken in handen stellen van den Weleerw. Heer W. van den Brink en hem verzoek de leiding van een feestavond, die vóór het einde van dit jaar zal worden

gehouden wel op zich te willen nemen. De dames en heeren, die hunne zeer op prijs gestelde medewerking hebben verleend en aan wie het te danken is, dat onze laatste feestavond zoo goed slaagde, zullen worden uitgenoodigd deel te willen nemen aan den te houden feestavond. De Heer H. J. Vooren zal worden gevraagd te willen zorgen voor de opvoering van een Nederlandsch komediestukje op dien avond door de leden der Jongelieden afdeeling.

Verder doet de Secretaris mededeeling van de volgende stukken van huishoudelijken aard:

Brieven van de Heeren W. van den Brink, J. A. Snijders Jr. en J. Boeke, L. C. Kwartsz en Mevr. J. van Grol Meyers.

Ook zijn ingekomen rapporten van de jongelingen Frans en Hendrik Kruyt over het 3e. kwartaal 1909.

Door het Colegio St. Thomas is aan de Groep terugbetaald f 25. voor te veel bijdrage voor de studie van C. Sintiago, die de school verlaten heeft.

De Heer P. L. Gorsira, Correspondent der Groep op Saba, deelt mede, dat het houden van een echt Hollandschen avond op Saba nog met moeilijkheden gepaard gaat, daar slechts enkele Sabanen de Nederlandsche taal machtig zijn. De Heer J. H. P. Schrils, onderwijzer op Saba, heeft het voornemen binnenkort een cursus in het Nederlandsch te beginnen, waartoe zoowel dames als heeren zullen worden toegelaten.

De Heer H. E. Lampe, eveneens onderwijzer op Saba, was bezig de kinderen zijner school, die meer gevorderd zijn dan die van de school aan welks hoofd de heer Schrils staat, een paar Hollandsche komediestukjes te leeren en op den 30 sten Juli ll. werd een uiterst wel geslaagde uitvoering gegeven. Opgevoerd werden: „Schotlands trouw" en „Mozart" en de kinderen zongen op dien avond de volgende Nederlandsche liederen: „Vergeet-mij-niet", „Wegwijzer" „Avondlied" en het „Wien Neerlandsch Bloed". De Heeren Lampe en Schrils kunnen met genoegen terugzien op hun werk en de dag zal nog lang in herinnering blijven, toen op Saba voor het eerst echt Nederlandsche muziek met echt Nederlandsche woorden de in het Nederlandsch opgevoerde komediestukken afwisselden.

Het Bestuur der Groep heeft slechts woorden van lof voor allen die medegewerkt hebben; voor de Sabaansche leden van het Verbond in het bijzonder en voor de Sabanen in het algemeen, die getoond hebben, dat ook daar een feestavond met echt Nederlandsch karakter bijval oogsten kan.

Naar aanleiding van een schrijven van de Vertegenwoordigers in Nederland zal hun worden verzocht een onderzoek in te stellen, of de door het Hoofdbestuur tot dus verre goedgunstig verleende studiebeurs voor de volgende jaren ook nog zal worden verleend.

Het Bestuur erkent dankend de ontvangst van „Condizioni per il Concorso a premio indetto dalla Camara di Comercio di Torino", de Vereeniging toegezonden door den Heer H. Da Costa Gomez, Consul van Italië op Curaçao.

Den Heer W. Willemsen, die op het verzoek van het Groeps-Bestuur bereidwillig zijne spreekmachine ter leen afstond aan de Jongenliedenafdeeling tot opluistering van den feestavond en die persoonlijk op dien avond zijne machine liet werken, is het Bestuur der Groep zeer erkentelijk voor zijne groote welwillendheid.

De Secretaris,

C. S. GORSIRA J. P. Ez.

Rede van den Voorzitter van den Koloniale Raad.

Zeer tot onze spijt konden wij verleden week deze hoogst gewichtige redevoering niet meer opnemen. Ons blad moest ter perse. Ofschoon deze rede nu reeds door meerdere Collega's werd openbaargemaakt, meenden wij ze toch in haar geheel te moeten publiceeren, ter wille der volledigheid van ons verslag over de installatie van den nieuwen Gouverneur, als ook ter wille der geschiedenis.

Dit kostbaar document moet ook in ons blad bewaard blijven, daar er zonneklaar uit blijkt, hoe volkomen de Koloniale Raad bereid is met het nieuwe Bestuur vruchtbaar samen te werken.

De fungeerende Voorzitter, de Heer H. M. Penso sprak dan als volgt:

Mijnheer de Gouverneur,

Heden aanvaardt U het bestuur ingevolge de bepaling van art. 15 van het Reglement op het beleid der regeering in de Kolonie Curaçao door overlegging van een afschrift van de akte Uwer benoeming en van het procesverbaal Uwer eedsaflegging, welke stukken zoo even door den Heer Griffier zijn voorgelezen.

Uwe benoeming tot Hare vertegenwoordiger in de Kolonie door Hare Majesteit, onze geliefde en geeërbiedigde Koningin is door de geheele bevolking dezes eilands met vreugde vernomen, met groote ingenomenheid begroet.

Ruim twintig jaren hebt gij, hoog geachte Heer, in ons midden vertoefd; als rechter hebt gij door uwe onpartijdigheid, door uwe getrouwe plichtbetrachting U de achting en eerbied van de ingezetenen weten te verzekeren; als Proc. Gen. hebt gij, zoo dikwijls de handhaving van rust en orde uwe tegenwoordigheid eischte, nimmer geaarzeld als hoofd der politie op te treden, en veel vermocht die tegenwoordigheid om moeilijkheden en onaangenaamheden af te wenden.

En in het particulier leven hebt gij door uwen aangenamen omgang, door uwe bereidvaardigheid om een ieder die uwe hulp inriep met raad en daad bij te staan, getoond dat U met ons leefde, met ons lief en leed deelde.

Gij hebt het onlangs zelf verklaard: de beste jaren van uw leven hebt gij mede op Curaçao doorgebracht; Curaçao is U daardoor lief geworden.

Uwe benoeming door H. M. tot de hoogste betrekking in de Kolonie, is een bewijs dat uwe diensten, dat uwe verdiensten door de Hooge Regeering op hoogen prijs worden gesteld.

Ik meen dan ook de tolk niet enkel van den Kol. Raad te zijn, maar tevens van de geheele bevolking der Kolonie als ik de verklaring afleg, dat allen de overtuiging hebben dat gij, als Gouverneur geen pogingen onaangewend zult laten om de belangen der Kolonie, U en ons allen zoo dierbaar, zooveel doenlijk te bevorderen.

Ontvang dan, Heer Gouverneur, op dit plechtig oogenblik, waarop gij Uwe hooge betrekking aanvaardt, de hartelijke gelukwenschen van den Koloniaal Raad.

Nauwelijks was het bericht uwer benoeming alhier bekend, of alle corporatiën hebben zich vereenigd om de ingezetenen uit te noodigen U een blijk te geven van de ingenomenheid met welke dat bericht hier was vernomen.

De taak van den Gouverneur is voor zeker zeer zwaar; toewijding, onafgebroken werkzaamheid, aandachtige bestudeering van de behoeften der Kolonie worden gevorderd.

Gij hebt in de lange jaren van Uw verblijf in ons midden, gelegenheid te over gehad om met de belangen en de behoeften van de Kolonie vertrouwd te worden.

Wij gevoelen het, wij zijn er van doordrongen dat U met ernst uwe nieuwe, uwe gewichtige taak aanvaardt.

De almachtige, de Heer, die, van uit den Hemel op ons nederziet, schenke U de noodige kracht om tot heil der Kolonie tot eigen voldoening werkzaam te zijn.

Aanvaard dan, Heer Gouverneur, met vertrouwen uwe hooge betrekking; reken onder den zegen van den Allerhoogste, op ons aller medewerking.

En hopen wij dat de Kolonie tijdens uw bestuur haar vorigen bloei moge herwinnen.

God zegene Uw bestuur en bescherme de Kolonie."

Duitschland en Frankrijk.

Een opzienbarend artikel van Paul Doumer.

De arbeid van zoovele jaren, schrijft Paul Doumer, de ontdekkingen en de geleidelijke vooruitgang hebben te Reims een plechtige sanctie verkregen.

Voor geheel de wereld heeft de mensch bezit genomen van de lucht als van een verzekerde en bepaalde verovering.

Hij is volkomen de meester ervan. Een nieuw rijksgebied staat op zijn naam. De natuur, zoo vaak geweld aangedaan en in dwang gehouden, ligt nu geheel overwonnen en geboeid tot in haar laatste element. Het vuur onder al zijne vormen, zelfs de bliksem des hemels, de aarde in haar binnenste ingewanden, de zee in haar diepten, — alles wat eerst buiten ons bereik lag — heeft de beschaving ingenomen en bemachtigd.

Thans behoort ons ook de lucht toe zonder tegenspraak.

Het is een groote overwinning van het menschelijk genie, het is ook een triomf van Frankrijk.

Een dubbel motief voor ons om trotsch te zijn.

Frankrijk biedt den volken de Souvereiniteit aan over de lucht. Zij verwerkelijkt duizenden droomen. Het is van haar grond, dat de wonderreusachtige vogels met stalen longen opvliegen die bijna alles verschuldigd zijn aan het verstandelijk en lichamelijk werk van Frankrijks zonen.

Na de werken van Marey, van Kolonel Renard, van buitengewone geleerden, die onder hen zijn opgestaan en op den weg van hun wetenschap moeilijk te volgen zijn, behoeft de vliegkunst, om zich wijder te ontwikkelen, slechts een lichten en toch sterken motor. De nationale machineindustrie kwam haar dien motor bezorgen.

Na het onvergetelijk schouwspel op Reims' vliegvlakte, kan onze menschelijke trots met recht zich paren aan dien van Frankrijk. Bij ieder nieuw blijk van haar geniale vruchtbaarheid, stijgt het vaderland hooger in eerbied en liefde.

Een nieuw bewijs van haar genieuse rijkdom moet zijn een toepassing der aviatiek, waarbij men nu niet zoetelijk mag gaan indommelen: het is een toepassing der aviatiek bij de verdediging van het Vaderland.

Wij hebben legers en vloten om ons land te verdedigen, te beschermen wat ons bezit en ons dierbaar is, om te doen eerbiedigen onze belangen en onze rechten.

Waar de mensch regeert te land en ter zee, heeft een groote natie haar georganiseerde krachten.

En als ook de lucht ons bezit is geworden, dan zijn daar niet minder wachters ter bewaking noodig.

Luchtwachters zijn even noodzakelijk geworden als de politie langs onze begaanbare wegen en de wachters langs onze kusten.

Het is bijna onwaarschijnlijk, dat de luchtschepen bij landgevechten of bij het innemen van plaatsen ons veel diensten zullen bewijzen en van groot voordeel zullen wezen. In vergelijking met den zeer vasten en vlakken grond, welken de aarde ons biedt voor den strijd, zijn ballons en vliegmachines zeer broos.

Een wel afgerichte artillerie zal ze gemakkelijk op een afstand houden.

Is het ook zoo niet gesteld met onze zeevloten, ondanks de zeer groote resistentie van den oceaan, waarop zij steunen, die haar toestaat de zwaarste batterijen te dragen, en die onze kustkanonnen toch wel degelijk op een afstand houden.

Wel niet om het kwaad, dat zij direkt aan een goed gewapend land zouden kunnen toebrengen, moeten wij ons tegen de luchtschepen der halve wapenen, maar vooral, omdat zij in volle vrijheid zwevend, onbegrijpelijk veel diensten aan 't land- en zeeleger van den vijand kunnen bewijzen en in staat zijn dezen de overwinning te verzekeren.

Laten wij eens veronderstellen, om een rakend voorbeeld te nemen, dat er oorlog is tusschen Duitschland en Frankrijk; met Duitschland voorzien van luchtschepen, waarvan wij niet bij machte zouden zijn den overtocht over de grens te beletten.

De koncentratie der beide legers geschiedt van twee kanten in Lotharingen.

Het is 'n ernstig en hachelijk werk, waarvan de plannen geheim gehouden zijn en waarvan de uitvoering zorgvuldig voor den vijand is verborgen.

De legers gaan zich opstellen. Waar zijn ze?

Door gevaarvolle verkenningen, door onbetrouwbare berichten weet men zeer vaag, hoe de strijdmachten zijn verdeeld, welke men te bevechten heeft.

Volgens onze gemaakte hypothese, zou Duitschland morgen het gemakkelijk en met juistheid kunnen weten, — weten waar en hoe onze troepen verdeeld zijn, want het geoefend oog der officieren in hun luchtkruisers zou dit alles ineens ontdekken.

Onze legers zouden zich langs de grenslijn kunnen plaatsen en manoeuvres gaan maken voor den slag en alles zou zijn gezien en ontdekt. En als van zelf zouden in den strijd overal de bewegingen in de voorhoede, de plaats der bizondere en gewone reserve-troepen, de voorbereide oorlogstaktiek in de achterhoede van het leger bij den eersten aanval, stap voor stap, stuk voor stuk, ieder oogenblik kunnen gevolgd worden.

De vijand zou dan alles van ons weten en wij zouden niet het minste van hem kennen.

Onze minderwaardigheid zou dan zoo verpletterend zijn dat wonderen van vlugheid en moed haar niet zouden kunnen redden.

Kan een blind strijder dan ook maar met eenigen kans van overwinnen gaan strijden tegen iemand, die helder ziet?

Het mag nooit of nimmer geschieden dat Frankrijk zelfs in geringe mate die mindere mag zijn in iets wat eens oorzaak van haar algeheelen ondergang kan worden.

Toen Duitschland, voor eenige maanden, reeds veel zorg wijdde aan de konstruktie en organisatie van zijn militaire ballons, ontstelden velen van ons. Zou dan de ballon *La Patrie* van kolonel Renard, meer dan tien jaren geleden reeds de eerste der bestuurbare ballons, zich laten voorbij streven in de samenstelling van een luchtvaart? Onze administratie van oorlog zou schuldig geweest zijn aan plichtsverzuim, ongeschikt blijken en jammerlijk haar verantwoordelijkheid verbeurd hebben, als zij een natie de overmacht op ons had laten krijgen door het grootere getal van militaire ballons.

Met het vliegmachine, dat zoo vlug en ver kan gaan en reeds zulk 'n hoogte kan bereiken, wordt het oorlogsprobleem zeer ingewikkeld.

Frankrijk, de koningin der luchten, moet deze souvereiniteit tot elken prijs, in eere houden.

Zij moet de eerste blijven zoowel in oorlogwerken als in 't bevorderen van den onderlingen vrede.

Haar rust en veiligheid gebieden het.

Wij zouden het den verantwoordelijken hoofden niet vergeven, die niet alles deden wat noodig is om dat doel te bereiken.

De roemrijke overwinning op de vliegvlakte van Reims behaald moet nu voor ons geen motief gaan worden om geen zorgen te nemen voor andere mogelijke kampspelen die helaas veel minder vreedzaam zijn. Altijd gereed zijn om dezen kamp aan te gaan zal het uitbreken van een oorlog des te onwaarschijnlijker maken. Frankrijk is de menschheid te zeer nuttig om niet te waken over haar eigen behoud.

Advertentien.

Drukker:

ALFREDO F. SINTIAGO

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

El Petroleo ó Aceite de alumbrar y quemar no es un alimento.

La mejor manera de tomar el aceite de hígado de bacalao es en la forma de emulsión, por ser así más fácilmente absorbido por el estómago; de todas las emulsiones conocidas, la *Emulsión de Scott* es universalmente considerada como la más perfecta y la más eficaz, no solamente por la pureza del aceite y de los demás ingredientes, que se emplean en su elaboración, sino porque *es la única emulsión que no se separa, que no se enrancia, que no contiene substancias que irriten ó inflamen el estómago* y porque en una palabra es el alimento más concentrado y sám asimilable que conocen lo médicos para combatir todas a la formas de debilidad orgánica, para purificar la sangre y como un auxiliar indispensable para las personas afectadas de tisis, de escrófula, de raquitismo y otras dolencias crónicas

Como se ha pretendido por algunos industriales recomendar el aceite de petroleo como un sustituto del aceite de hígado de bacalao, debemos advertir por el bien de los mismos enfermos, que el aceite de petroleo es una substancia mineral, que si se usa internamente es expelida íntegra por las evacuaciones intestinales, causando á la larga inflamación de las vías digestivas.